

Muizeninventarisatie in “De Brienenswaard”

Een polder in de wildernis van Tiengemeten
in het weekend van 17 en 18 augustus 2013

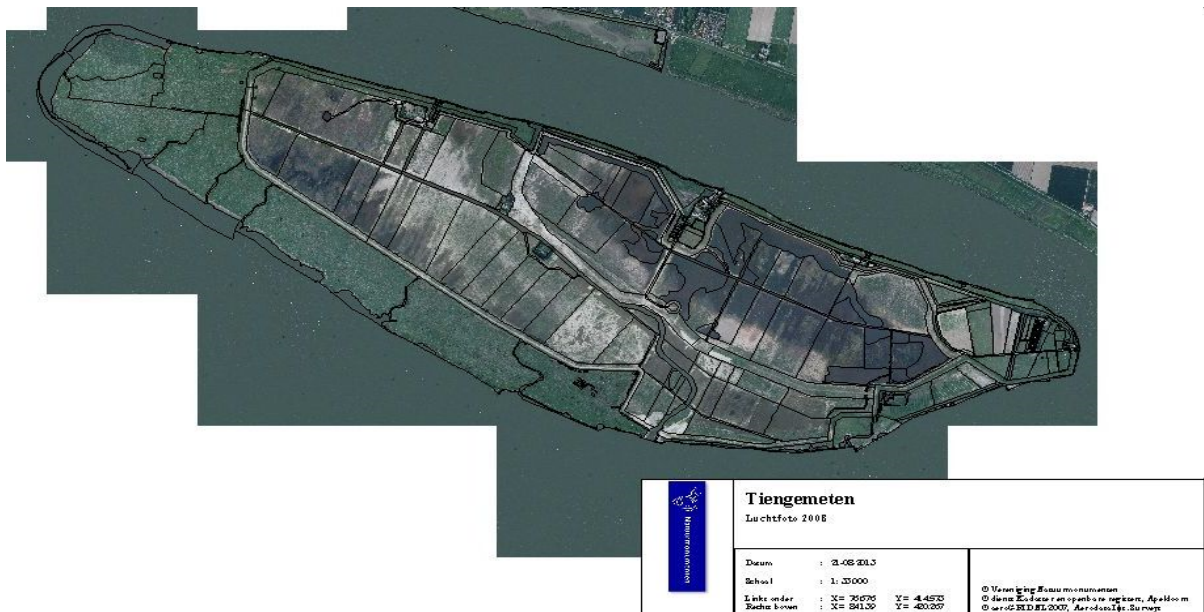

Door de werkgroep zoogdieren
van vereniging Hoekschewaards
Landschap

Muizeninventarisatie op het terrein van het natuureiland Tiengemeten in het Haringvliet.
Coördinaten 079/417

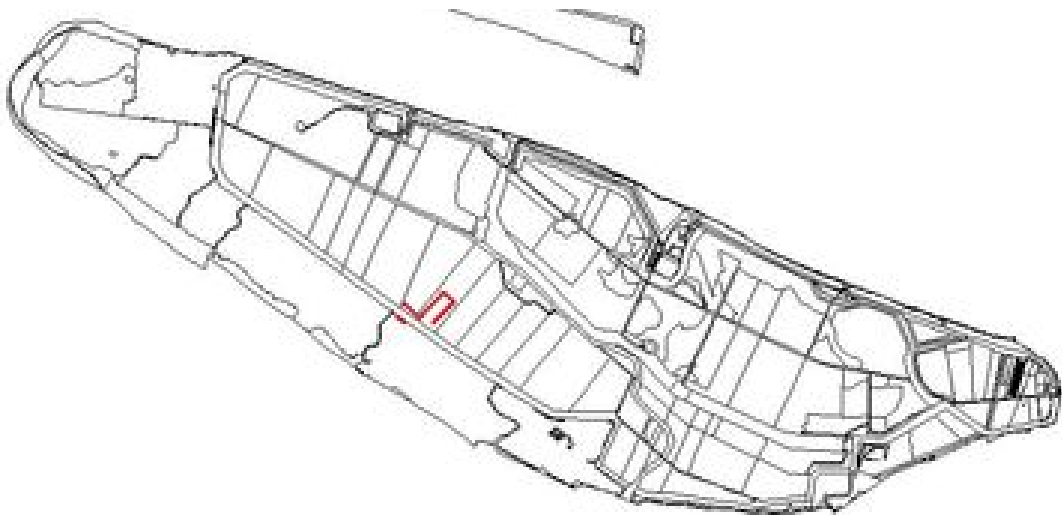
LOCATIE:

Tiengemeten is een eiland in de provincie Zuid-Holland. Het maakt deel uit van de gemeente Korendijk. De naam duidt op de grootte: een gemet is een oude landmaat en omvat ruim 0,4 hectare. Het eiland was bestemd voor akkerbouw, maar is in 2006 door de Vereniging Natuurmonumenten ontwikkeld tot een natuurgebied.

Aan de zuidkant is een gat in de dijk gegraven; een groot deel van het eiland staat nu dagelijks onder invloed van de rivier. Verderop staat het water stil en ontstaat een uitgestrekt moeras. In de oudste polder van het eiland herstelt Natuurmonumenten het oude cultuurlandschap.

Er is voor gekozen om de vallen in de Brienenswaard (een polder in de wildernis) te zetten. Deze polder is permanent plas/dras en erg rijk aan kruiden. Ook is een aantal vallen gezet in de veel drogere ruigte aan de buitendijkse kant waar het vol staat met Guldenroede.

DOEL VAN HET ONDERZOEK:

Het doel van deze inventarisatie is het vaststellen van de aanwezigheid van noordse woelmuizen (*Microtus oeconomus arvalis*) in het gebied en de mate waarin ze voorkomen op het eiland. Uit braakbal analyse is bekend dat op het eiland of in de directe omgeving van Tiengemeten noordse woelmuis voorkomt.

De noordse woelmuis geniet de hoogste graad van bescherming, zowel landelijk als Europees. Het is de enige endem van Nederland en even zeldzaam als de reuzenpanda of Siberische tijger.

Voor 1990 waren op het eiland Tiengemeten geen andere woelmuizen bekend dan de noordse woelmuis. Helaas hebben andere soorten zoals de veldmuis (*Microtus arvalis*) hun intrede gedaan op het eiland. Dit zorgt zonder uitzondering dat de noordse woelmuis wordt terug gedrongen naar de randen van het veldmuizen leefgebied in de plas/dras zones.

VANGST METHODE:

In het weekend 17 en 18 augustus 2013 hebben leden van het Hoekschevaards Landschap, 70 Longworth muizenvallen geplaatst en gecontroleerd. De gebruikte Longworth vallen worden in heel Nederland gebruikt op dezelfde wijze en met ongeveer hetzelfde lokvoer. De vallen zijn in paren op 35 afwisselende locaties geplaatst met een minimale onderlinge afstand van ten minste 20 meter.

De vallen zijn op woensdag 14 augustus 2013 neergezet met hooi en lokvoer maar nog niet scherp gezet; dit om de muizen te laten wennen aan de vallen. De vallen zijn op vrijdagavond scherp gezet. Als lokvoer is gebruikt: appel, wortel, gebroken graan en meelwormen. De 70 Longworth vallen stonden verspreid over het terrein in twee verschillende biotopen:

- A- waren terreinen die permanent plas/dras staan.
B- een ruigte met Guldenroede

OMSTANDIGHEDEN:

Het weer tijdens de inventarisatie was zonnig met af en toe bewolking. De temperatuur lag tussen de 20 - 23 °C. Alleen de zondagmorgen was regenachtig en winderig, maar zeker niet koud.

Er was op het terrein te merken dat er sprake was van enig tijdsverschil tussen de ochtend- en de avondvangsten.

De aanwezigheid van dazen & muggen maakte op momenten de werkzaamheden wat lastig. De jongste deelnemer (Moirra 6 jaar) had binnen twee uur 52! beten te pakken.

CONCLUSIE:

Tijdens ons onderzoek hebben we 5 muizen gevangen. Drie individuen en twee maal een hervangst. Helaas zat er bij de gevangen exemplaren geen noordse woelmuis. De later in het verslag genoemde noordse woelmuis (braakballen) zijn waarschijnlijk tot zeer waarschijnlijk wel op het eiland aanwezig. Toch kan de kerkuil, de producent van deze braakballen, zijn prooiën ook uit de Beninger slikken, Korendijkse slikken of Tiendgorzen halen.

ADVIES BEHEER:

- Op het huidige beheer valt weinig aan te merken. Het is permanent vochtig, wat gunstig is voor de vestiging en als leefgebied van de noordse woelmuis.
- Wel zou het de voorkeur hebben om bij eventuele beheerveranderingen ook rekening te (blijven) houden met de kleine fauna. Helaas wordt die vaak over het hoofd gezien, ten voordele van flora en vogels.
- Mocht de mogelijkheid zich voordoen om op of in de directe omgeving van Tiengemeten eilandjes op te spuiten die permanent omgeven zijn door water en vrij gehouden van teveel bomen, dan biedt dat veel kansen voor vestiging van noordse woelmuis.
- Des te groter de dynamiek des te beter.

RESULTATEN:

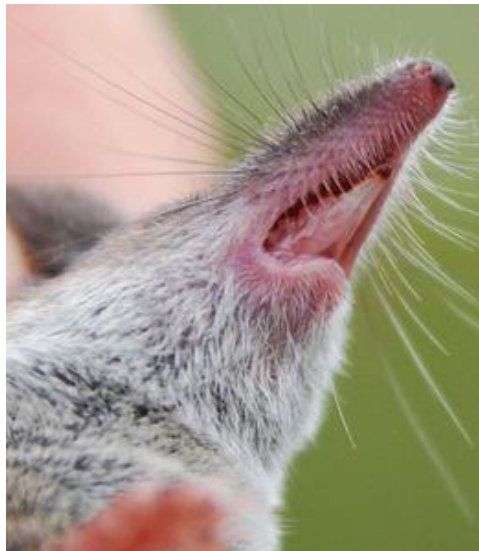
- ✓ De vallen zijn om de twaalf uur gelege
- ✓ Begonnen is met een ochtend lichte
- ✓ Totaal zijn er vier lichten geweest
- ✓ Dit resulteerde in 1 soort met een totaal van 5 vangsten
- ✓ 2 exemplaren zijn twee of meerdere malen gevangen

Bij een vangst worden de muizen gemeten, gewogen en gemerkt door wat vacht weg te knippen met een klein schaartje. Dit knippen gebeurt bij elke lichte op een andere plaats in de vacht. Bij deze vangst is rechtsachter, linksachter en linksvoor gemerkt. Hierdoor kunnen we zien of we de muis al eerder hebben gevangen.

DE GEVANGEN SOORT IS:

Bosspitsmuis (Sorex araneus/coronatus) met 03 exemplaren.

De bosspitsmuis (*Sorex araneus/coronatus*), behoort tot de familie van de spitsmuizen (Soricidae). Deze familie valt weer onder de insecteneters. Deze familie van zeer beweeglijke diertjes met een snelle spijsvertering moet 0,75 tot 1,5 keer hun lichaamsgewicht per etmaal eten en kent in Nederland 6 soorten (waarvan drie, mogelijk vier in de Hoeksche Waard - HW). Dat zijn de huisspitsmuis (HW), dwergspitsmuis (HW), gewone bosspitsmuis (HW) en/of de tweekleurige bosspitsmuis, alleen met DNA met zekerheid te determineren, veldspitsmuis & waterspitsmuis.

Zoals gezegd hebben deze muizen veel en vaak voedsel nodig. Vandaar ook de levende meelwormen bij het lokvoer.

ANDERE ZOOGDIER WAARNEMINGEN:

Tijdens ons verblijf zijn we ook nog een aantal maal over het eiland gewandeld en gefietst. Hierbij zijn nog enkele zoogdieren gezien. Ook zijn er braakballen gevonden op twee locaties (zie de kaart met A t/m D).

Bij de haas betrof het in totaal 7 exemplaren op voornamelijk dijken en in Weemoed.

De veldmuis was één dood gevonden exemplaar.

Tijdens een bezoek aan het eiland van Vos (D2) (en vlak bij de vanglokatie (D1)) werden er een twintigtal braakballen verzameld en vonden we zeer verse bevervraat. Onder andere een twijg van een wilg die waarschijnlijk niet langer dan een uur of 5 daarvoor was afgeknaagd.

De geplozen braakballen waren zowel verrassend als hoopgevend. De ene braakbal bij de vanglokatie D1 bestond uit vier bosspitsmuizen en één noordse woelmuis. De D2 locatie kende de volgende resultaten:

bosspitsmuis	22
noordse woelmuis	14
veldmuis	11
huisspitsmuis	6
bosmuis	1
dwergmuis	1
vogel	1
totaal	56

Kiezen noordse woelmuis

Deze resultaten laten zien dat deze bijzondere muizensoort wel op of in de directe omgeving van Tiengemeten voorkomt in redelijke aantallen. Het is immers 25 % van het prooi aanbod.

A - Haas

B – Veldmuis

C – Bevervraat

D – Braakballen

- ❖ De personen die hebben meegewerkt aan deze inventarisatie zijn:
André de Haas, Ron Noordman, Carla Noordman, Moira van den Hoogenhoff en
Merijn van den Hoogenhoff.

- ❖ Hoekschewaards Landschap
September 2013
Tekst: Merijn van den Hoogenhoff
Foto's en kaarten: Google maps / Natuurmonumenten / Merijn van den Hoogenhoff